

**LIETUVOS RESPUBLIKOS VYRIAUSYBĖS KANCELIARIJA
EKONOMIKOS POLITIKOS GRUPĖ**

PAŽYMA

DĖL AVIACIJOS ĮSTATYMO NR. VIII-2066 2, 3, 5, 6, 16, 18, 35, 38, 41, 41¹, 46 IR 50 STRAIPSNIŲ, ĮSTATYMO PAPILDYMO 19¹ IR 41² STRAIPSNIAIS, III SKYRIAUS PAPILDYMO VIENUOLIKTUOJU SKIRSNIU IR 1, 2 IR 3 PRIEDŲ PAKEITIMO ĮSTATYMO PROJEKTO, VYRIAUSYBĖS 2004 M. KOVO 17 D. NUTARIMO NR. 285 „DĖL LIETUVOS RESPUBLIKOS ORO ERDVĖS ORGANIZAVIMO TAISYKLIŲ PATVIRTINIMO“ PAKEITIMO PROJEKTO IR VYRIAUSYBĖS NUTARIMO „DĖL LIETUVOS RESPUBLIKOS AVIACIJOS ĮSTATYMO ĮGYVENDINIMO“ PROJEKTO (TAP-22-1784(2); TAP-22-1785(2); TAP-1786(2); TAP-22-2131) (TAIS NR. 22-1475(4); 22-1477(4); 22-1479(4); 22-16209)

2022-12-05 Nr. NV-3486

Vilnius

1. Projektų rengėjas: Susisiekimo ministerija.

2. Projektų tikslas: siekiama nustatyti pagrindą tam tikroms ES Reglamentų (dėl sistemos „U-space“ reglamentavimo sistemos ir dėl bepiločių orlaivių naudojimo taisyklių) nuostatomis įgyvendinti, patikslinti su tuo susijusias ir kitas su bepiločių orlaivių naudojimu susijusias Aviacijos įstatymo nuostatas.

3. Dabartinė situacija:

- Reglamente nustatyta, kad sistemos „U-space“ paslauga – skaitmeninėmis paslaugomis ir funkcijų automatizavimu grindžiama paslauga, skirta užtikrinti, kad sistemos „U-space“ oro erdvėje galėtų būti saugiai ir efektyviai naudojama daug bepiločių orlaivių sistemų (angl. *unmanned aircraft systems* UAS). Valstybės narės nustato bepiločių orlaivių sistemų (UAS) geografinės zonas, t. y. nustatytas oro erdvės dalis, kuriose vykdyti skrydžius naudojant bepiločių orlaivių sistemas leidžiama, jie ribojami arba draudžiami siekiant pašalinti dėl jų naudojimo kylančią riziką saugai, privatumui, asmens duomenų apsaugai, saugumui arba aplinkai. Sistemos „U-space“ oro erdvė – valstybių narių nustatyta bepiločių orlaivių sistemų (UAS) geografinė zona, kurioje naudoti UAS leidžiama tik naudojantis sistemos „U-space“ paslaugomis;
- nei Aviacijos įstatyme, nei kituose teisės aktuose nenumatytos šios nuostatos (kadangi Reglamentas nustato iki šiol neegzistavusius reikalavimus): kas vykdo Reglamente nurodytas kompetentingų institucijų funkcijas; dėl sistemos „U-space“ paslaugų teikėjų ir vienintelio bendrų informacijos paslaugų teikėjo sertifikavimo; dėl bepiločių orlaivių sistemų geografinių zonų nustatymo ir bepiločių orlaivių šiose zonose naudojimo; dėl sistemos „U-space“ paslaugų ir bendrų informacijos paslaugų teikimo. Taip pat teisės aktai nenumato pagrindo Lietuvos transporto saugos administracijai (toliau – LTSA) nustatyti akrobatinių skrydžių orlaiviais vykdymo tvarką, tikslintinas su asmens reputacijos patikrinimu ir aviacijos saugumo užtikrinimu susijusių nuostatų reguliavimas, ir kt.;
- valstybės bepiločių orlaivių skrydžiai, vadovaujantis Aviacijos įstatymu, reglamentuoti tik juos vykdant pasienio zonoje – Lietuvos kariuomenės vado 2020 m. gegužės 29 d. įsakymu Nr. V-641. Kiti teisės aktai nenumato aiškaus ir vieningo valstybės bepiločių orlaivių naudojimo reglamentavimo.

4. Projektų esmė:

- Aviacijos įstatymo pakeitimo ir papildymo įstatymo projekte siūloma numatyti šias nuostatas:
 - Reglamente nurodytas atitinkamų kompetentingų institucijų funkcijas vykdytų atitinkamai LTSA ir Transporto kompetencijų agentūra (toliau – Agentūra);
 - dėl bepiločių orlaivių sistemų (UAS) geografinių zonų nustatymo, taip pat bepiločių orlaivių skrydžių šiose geografinėse zonose sąlygų ir tvarkos nustatymo - bepiločių orlaivių sistemų (UAS) geografinės zonas Lietuvos Respublikos oro erdvėje, išskyrus zonas virš karinių teritorijų ir pasienio zonoje, suderinusi su oro eismo paslaugų teikėju, nustatytų LTSA jos nustatyta tvarka;

geografines zonas, virš karinių teritorijų ir pasienio zonoje, taip pat 500 metrų atstumu abipus geležinkelio kelio, kuriuo vyksta Lietuvos Respublikos ir Rusijos Federacijos tarpvyriausybiniuose susitarimuose nurodytų tranzitinių traukinių eismas, ašies, suderinęs su LTSA, nustatyti kariuomenės vadas jo nustatyta tvarka. Bepiločių orlaivių sistemų (UAS) geografinės zonos pasienio zonoje, taip pat 500 metrų atstumu abipus geležinkelio kelio ašies, papildomai suderinamos su Valstybės sienos apsaugos tarnyba. Krašto apsaugos, žvalgybos institucijos, Vadovybės apsaugos tarnyba ir vidaus tarnybos statutinės įstaigos turėtų teisę nustatyti laikinas bepiločių orlaivių sistemų (UAS) geografines zonas, kuriose bepiločių orlaivių skrydžiai ribojami arba draudžiami;

- dėl vienintelio bendrų informacijos paslaugų teikėjo Lietuvos Respublikoje nustatytose sistemos „U-space“ oro erdvėse paskyrimo - Lietuvos Respublikoje vienintelis sertifikuotas šios informacijos rengėjas ir valdytojas yra VĮ „Oro navigacija“. Numatoma, kad šias bendras informacijos paslaugas Lietuvoje nustatytose sistemos „U-space“ oro erdvėse teiks sertifikuotas oro navigacijos paslaugų teikėjas, Lietuvos Respublikoje teikiantis oro navigacijos informacijos ir oro erdvės valdymo paslaugas, t. y., VĮ „Oro navigacija“, įgijusi atitinkamą vienintelio bendrų informacijos paslaugų teikėjo pažymėjimą;
- nustatyti, kad sistemos „U-space“ paslaugų teikimo sąlygas ir tvarką ir bendrų informacijos paslaugų teikimo sąlygas ir tvarką, tvirtina LTSA; sistemos „U-space“ paslaugų teikėjų ir vienintelio bendrų informacijos paslaugų teikėjo sertifikavimą atliktų Agentūra;
- nustatyti, kad valstybės bepiločių orlaivių, išskyrus krašto apsaugos institucijų naudojamų valstybės bepiločių orlaivių, naudojimo tvarkos aprašą tvirtina Vyriausybė, o valstybės bepiločių orlaivių, kuriuos naudoja krašto apsaugos institucijos, naudojimo tvarkos aprašą tvirtina kariuomenės vadas;
- nustatyti, kad sistemos „U-space“ paslaugų teikėjai moka bendrų informacijos paslaugų teikėjams rinkliavas už bendras informacijos paslaugas, taip pat pagrindinius rinkliavų už šias paslaugas nustatymo principus. Rinkliavų už bendras informacijos paslaugas dydžius nustato vienintelis bendros informacijos paslaugos teikėjas. Numatoma, kad vienintelio bendrų informacijos paslaugų teikėjo nustatomų rinkliavų dydžio atitiktis ekonominiam pagrįstumui, paslaugos kokybei ir saugai priežiūrą vykdo Agentūra, o rinkliavų už bendras informacijos paslaugas dydžių nustatymo tvarką nustato LTSA.
- Kitais Įstatymo projekto pakeitimais siūloma:
 - ✓ suteikti teisę LTSA nustatyti skrydžių be radiolokacinio atsakiklio Lietuvos Respublikos valdomojoje oro erdvėje tvarką, karšto oro balionų skrydžių Lietuvos Respublikos aerodromų skrydžių valdymo zonose tvarką, kurias iki šiol nustatė valstybės įmonė „Oro navigacija“, kuri nuo 2023 m. sausio 1 d. taps akcine bendrove ir nebeturės teisės leisti atitinkamų norminių teisės aktų;
 - ✓ patikslinti nuostatas dėl skrydžių, kuriais vežami labai svarbūs asmenys, vykdymo - nustatyti, kad Vyriausybė tvirtina ne tik labai svarbių asmenų, kurių skrydžiui orlaiviu išduodamas leidimas, sąrašą, bet kartu su juo nustato ir skrydžių, kuriais vežami labai svarbūs asmenys, vykdymo tvarką (galiojančiame Aviacijos įstatyme nenumatytas aiškus įgaliojimas Vyriausybei tvirtinti Aprašą);
 - ✓ numatyti, kad Nacionalinė oro susisiekimo formalumų supaprastinimo programa yra tvirtinama susisiekimo ministro, o šios programos įgyvendinimą koordinuoja susisiekimo ministro sudaryta Nacionalinė oro susisiekimo formalumų supaprastinimo komisija;
- siūloma papildyti Lietuvos Respublikos oro erdvės organizavimo taisykles, patvirtintas Vyriausybės 2004 m. kovo 17 d. nutarimu Nr. 285 - į specialiosios veiklos oro erdvės elementų sąrašą įtraukti bepiločių orlaivių sistemų (UAS) geografines zonas, patikslinti Taisyklių nuostatas siekiant įgalinti LTSA nustatyti tam tikrą reguliavimą, kurį iki šiol nustatė VĮ „Oro navigacija“ ir kt.;
- taip pat teikiamas Vyriausybės nutarimo „Dėl Lietuvos Respublikos aviacijos įstatymo įgyvendinimo“ projektas, kuriuo, siūloma suteikti įgaliojimus Informatikos ir ryšių departamentui prie Vidaus reikalų ministerijos ir Antrajam operatyvinių tarnybų departamentui prie Krašto apsaugos ministerijos vykdyti Aviacijos įstatyme nurodytas funkcijas;

- Susisieikimo ministerija nurodo, kad Įstatymo projektui įgyvendinti artimiausius 5 metus papildomų valstybės biudžeto lėšų nenumatoma. Tačiau pažymi, kad įstatymo projekte numatytas naujas paslaugas rengiantis teikti AB „Oro navigacija“ (nuo 2023 m. sausio 2 d.), remiantis VĮ „Oro navigacija“ atlikta pirmine kaštų ir naudos analize, atitinkamos (-ų) tam skirtos (-ų) sistemos (-ų) diegimas ir palaikymas pradėjus teikti paslaugas pirmuosius 5–9 metus bus nuostolingas. Nors pirmuosius 5 metus, sukūrus naująją bepiločių orlaivių naudojimo ekosistemą, bus pirmiausia siekiama tinkamai išbandyti įdiegtas naujas paslaugų teikimo sistemas, jų veiksmingumą ir mastą nesukeliant papildomos finansinės naštos bepiločių orlaivių naudotojams ir neplanuojama rinkti rinkliavų už teikiamas paslaugas, skaičiuojama, kad vėliau net ir renkant rinkliavas iš bepiločių orlaivių naudotojų šiai sistemai išlaikyti ir paslaugų teikimui užtikrinti bus būtinos papildomos lėšos. Todėl bus būtina svarstyti dalį sąnaudų, susijusių su paslaugų teikimu, kompensuoti iš kitų šaltinių, galimai ir iš valstybės biudžeto.

5. Derinimas: projektai derinti su Aplinkos ministerija, Ekonomikos ir inovacijų ministerija, Finansų ministerija, Krašto apsaugos ministerija, Teisingumo ministerija, Užsienio reikalų ministerija, Vidaus reikalų ministerija, Žemės ūkio ministerija, Konkurencijos taryba, Lietuvos kariuomene, Antruoju operatyvinių tarnybų departamentu prie Krašto apsaugos ministerijos, Policijos departamentu prie Vidaus reikalų ministerijos, VSAT, Viešojo saugumo tarnyba prie Vidaus reikalų ministerijos, Informatikos ir ryšių departamentu prie Vidaus reikalų ministerijos, Valstybės saugumo departamentu, Vadovybės apsaugos tarnyba, LTSA, Lietuvos savivaldybių asociacija, Vilniaus miesto savivaldybė, SĮ Šiaulių oro uostu, VĮ Lietuvos oro uostais, VĮ „Oro navigacija“, VšĮ Transporto kompetencijų agentūra, Nacionaliniu kibernetinio saugumo centru prie Krašto apsaugos ministerijos, Specialiųjų tyrimų tarnyba, Muitinės departamentu prie Finansų ministerijos, PAGD, Civilinės aviacijos asociacija, Nacionaline aviacijos asociacija, asociacija „Dronea“, Lietuvos bepiločių orlaivių naudotojų asociacija, Lietuvos aeroklubu ir UAB „Heston Airlines“. Savo pasiūlymus pateikė ir Lietuvos ultralengvųjų orlaivių pilotų federacija.

Gautos pastabos ir pasiūlymai buvo įvertinti, Susisieikimo ministerija surengė darbinį susitikimą su suinteresuotomis institucijomis. Po pastabų įvertinimo patikslinti projektai su institucijomis derinti pakartotinai.

Įvertintos Vyriausybės kanceliarijos Teisės grupės ir Ekonomikos politikos grupės teiktos pastabos. Teikiami patikslinti projektai.

Dėl Vidaus reikalų ministerijos ir Vyriausybės kanceliarijos Teisės grupės pastabų (*Įstatyme neminėti VšĮ Transporto kompetencijų agentūros pavadinimo*) teikiama derinimo pažyma.

6. Atitiktis Vyriausybės programai: nustatomas pagrindas įgyvendinti Vyriausybės programos nuostatų įgyvendinimo plano 5.7.12 papunktyje nurodytus tikslus – sudaryti bepiločių orlaivių komercinio naudojimo sąlygas, integruojant juos į oro eismo valdymo sistemą.

Įstatymo projektas įrašytas į Seimo V (rudens) sesijos darbų programą (buvo planuota svarstyti spalio mėn.).

7. Dalykinio vertinimo išvada: Projektai svarstyti ministerijų atstovų pasitarime.

Patarėjas

Arvydas Nevas, tel. +37052098787; +37065842723, el. p. arvydas.nevas@lr.lt